

# MERĦBA BIKOM - WELCOME: IL-BILINGWIŻMU U T-TURIŻMU

**L-ILSIEN NAZZJONALI TAL-GŻEJJER TAGĦNA JQANQAL KURŻITÀ KBIRA FOST IL-BARRANIN. L-ELEMENTI GĦARBIN, SQALLIN, TALJANI U INGLIŻI MAGĦĠUNIN FLIMKIEN JAGĦMLU L-LINGWA AKTAR RIKKA U AFFAXXINANTI. F'DAN L-ARTIKLU TAL-PROF. RAY FABRI U S-SUR THOMAS PACE NURU LI L-LINGWA MALTIJA HIJA TA' INTERESS EWLIENI GĦAT-TURIST LI JKUN JIXTIEQ JIFHEM IL-KULTURA TA' PAJJIŻNA U TISTA' TAGĦMEL LIL MALTA POST ATTRAENTI TUL IS-SENA KOLLHA MAL-BARRANIN LI JŻURUNA**

Il-wirt kulturali ta' pajjiżna ma jiqafx biss mal-binjiet storiċi jew mal-ikel tradizzjonali tagħna. Is-sitwazzjoni uffiċjali bilingwi ta' pajjiżna għandha potenzjal kulturali u turistiku qawwi li mhux jissarraff biżżejjed. L-Isienna huwa, fost l-oħrajn, element kulturali awtentiku u ta' valur li kapaċi jifihna wkoll niċċa ġdida biex nattraw aktar turisti ta' kwalità lejn pajjiżna tul is-sena kollha, u b'hekk inkomplu nikkumbattu wkoll l-isfida tal-istagjonalità.

Bit-tendenza li, kulma jmur dejjem qed tikber, ta' turisti li jippreferu ġiti iqsar, ngħidu aħna, daww li jidhru Malta b'vapur tat-turisti, hu importanti li fil-ftit żmien – jew saħansitra ħin – li jgħaddu f'pajjiżna nesponuhom għal dak li tassew hu Malti, halli jkollhom esperjenza kemm jista' jkun sħiħa ta' pajjiżna. Is-sitwazzjoni bilingwi tagħna hi ta' vantaġġ kbir għalina u żgur mhijiex xi haġa li wiehed għandu jaħbiha jew jistħi minnha. L-Ingliz qed isir dejjem aktar globali u dominanti f'ħafna setturi (l-ekonomija, ix-xogħol, u r-riċerka) u għalhekk importanti li nkunu profiċjenti fih. Min-naħa l-oħra, il-Malti huwa l-aktar fattur qawwi tal-identità tagħna. Mhux għaqli li turist jiġi fostna, iterraq mal-Belt u l-lokalitajiet tagħna, u jmur lura f'pajjiżu mingħajr ma jintebaħ li din il-gżira għandha l-ilsien tagħha, li huwa l-ilsien nazzjonali u lsien uffiċjali tal-Unjoni Ewropea.

Għaldaqstant, tkun haġa tajba li, b'mod kreattiv u innovattiv, nagħmlu l-ilsien Malti aktar viżibbli milli hu biex jiġbed ukoll l-attenzjoni tal-barranin. Dan jista' jkun parti minn pjan wiesa' halli Malta tissarraff aktar f'destinazzjoni turistika ta' kwalità. Hemm diversi modi kif isir dan. L-ismijiet tal-postijiet fit-toroq u fil-postijiet pubbliċi, ngħidu aħna, mill-ewwel jolqtu l-għajn tat-turisti u jqanqluhom il-kurżità

fi lsienna. Għalhekk għandu jinżamm standard u l-ismijiet tal-postijiet jidhru korretti, pereżempju 'Ħaż-Żebbuġ' mhux 'Zebbuġ'. Fejn għandna ismijiet b'aktar minn forma waħda, bħal 'Wied il-Qlejgħa' (lokali) u 'Chadwick Lakes' (internazzjonali), tajjeb li jintużaw it-tnejn. Importanti li dawn jinkitbu bl-ittri tal-Malti (Ċċ, Ħħ, Ġġ, Żż, eċċ.) għax dawn minnhom innifishom jirriflettu parti mill-karattru lokali u jkomplu jqanqlu l-interess tal-barranin. Biex isir dan, jixraq li jkun hemm aktar koperazzjoni bejn entitajiet pubbliċi bħall-Awtorità Maltija tat-Turiżmu, il-ministeri u l-Malta Public Transport, kif ukoll bejn il-kumpaniji u l-operaturi privati tas-servizzi turistiċi, bħal daww li joffru s-servizz tal-karozzi tal-linja miftuħa (hop-on hop-off) f'Malta u Ghawdex. L-ismijiet għandhom jintużaw bl-istess mod ukoll fil-mapep diġitali u stampati.

Barra minn hekk, jekk it-tabelli informattivi f'postijiet ta' attrazzjoni turistika, bħall-mużewijiet u l-parks jinkludu dejjem il-Malti, mhux biss jaqdu l-funzjoni tagħhom li jservu lill-pubbliku Malti, imma fl-istess ħin ikomplu jagħmlu l-esperjenza lingwistika lokali tal-viżitaturi tagħna aktar interessanti u jixhdu fil-prattika s-sitwazzjoni uffiċjali bilingwi tagħna. L-istess jgħodd għas-senjaletika f'postijiet ewlenin bħall-ajruport, il-vened tal-linja u l-lukandi. Dawn il-koll jgħinu għas-sens ta' lokalizzazzjoni. Ħafna turisti jmorru f'restoranti u jfittxu ikel lokali. Ir-restoranti għandhom ikunu mhegġa biex, qabelxejn, jagħzlu aktar ismijiet bil-Malti għall-istabbiliment tagħhom u joħolqu atmosfera bilingwi, b'menujiet bil-isem tal-ikel bil-Malti (eż. Stuffat tal-Fenek – Rabbit Stew), u b'tabelli bil-Malti u bl-Ingliz (eż. Miftuħin – Open / Magħluqin – Closed, Tpejjiġx – No Smoking). Hekk ukoll fil-każ ta' prodotti li jkunu għall-bejgħ,

speċjalment dawk lokali. Ilsienna jgħin għax jagħti timbru aktar lokali u ġenwin.

Il-kant bil-Malti huwa mod sabiħ kif il-barrani li jżurna japprezza aktar ilsienna. Il-Malti għaddej minn żmien sabiħ u inkoraġġanti f'dan il-qasam, b'għadd ġmielu ta' gruppi mużikali ġodda u ta' kantanti żgħażaġh li qed jesperimentaw u jużaw il-lirika Maltija f'generi mużikali differenti. Jistgħu jiġu organizzati aktar kunċerti ta' mużika ta' kull ġeneru (u mhux biss folkloristiku) bil-Malti li jattiraw kemm lill-pubbliku Malti kif ukoll barrani, u speċjalment pubbliku żaġħżuġh. Avvenimenti bħal dawn iħallu warajhom legat f'għamla ta' diski kompatti u filmati fuq l-internet li mbaġħad jistgħu jibqgħu jiġu segwiti anke mit-turisti meta jmorru lura f'pajjiżhom.

Fl-aħħar nett, tajjeb li l-Maltin li jaħdmu fil-qasam tal-ospitalità, bħall-ħaddiema tal-lukandi u l-gwidi turistiċi jkunu aktar konxji mill-potenzjal effettiv li għandu lsienna mal-barranin u infurmati aktar fuq l-istorja ta' lsienna u s-sitwazzjoni lingwistika lokali.

Dawn huma biss ftit eżempji li jgħinu biex bis-saħħa ta' lsienna tiżdied niċċa oħra ta' interess għall-barranin li jaġħżlu lil Malta bħala destinazzjoni Mediterranja b'differenza. Bis-saħħa tal-Malti, nistgħu nżidu t-turisti minn swieq ġodda li jkunu interessati fil-kultura u fi lsienna, li hu l-uniku lsien Semitiku miktub b'alfabett Latin.

L-ilsien Malti huwa parti essenzjali mill-ħajja tagħna ta' kuljum, u timbru tal-identità nazzjonali tagħna. Fl-istess waqt, hu xhieda ħajja tal-istorja tal-ħakmiet li għadda minnhom pajjiżna, u bis-saħħa tiegħu t-turisti jkomplu jiskopru l-ġrajjet storiċi tagħna li hemm minsuġa fih.

**IL-KUNSILL TAL-MALTI QED JAĤDEM MA' DIVERSI ENTITAJIET BIEX IL-MALTI JKUN AKTAR VIŻIBBLI KIF JIXRAQ MADWARNA, MHUX BISSI GĤALL-PUBBLIKU MALTI, IMMA WKOLL BIEX TISSAĤĤAĤ L-ESPERJENZA LINGWISTIKA LOKALI TAT-TURISTI LI JŻURUNA GĤAX B'HEKK TIŻDIED FIL-PRATTIKA X-XHIEDA TAS-SITWAZZJONI UFFIĤJALI BILINGWI TA' PAJJIŻNA.**

